

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ชนิดสองกลุ่ม วัดผลหลังการทดลอง (two – group posttest design) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเองต่อการฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก ทำการทดลองโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเองหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตัวในการฟื้นฟูสภาพ รวมทั้งป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นหลังผ่าตัด กลุ่มควบคุมให้การพยาบาลตามปกติ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ป่วยผ่าตัดเปิดทรวงอก ที่เฝ้าช่วยหายใจออกแล้ว แต่ยังไม่ใส่ท่อระบายทรวงอก ซึ่งเข้ารับการรักษาที่หอผู้ป่วยศัลยกรรม โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 50 ราย แบ่งเป็น 2 กลุ่มๆละ 25 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1.1 โปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเองหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบทฤษฎีการพยาบาลของโอเร็ม การทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง โดยทำการดำเนินโปรแกรมในช่วง 2 วัน ก่อนผ่าตัด 1 วันก่อนผ่าตัด และติดตามเยี่ยมผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องในวันที่ 2 และ 5 หลังผ่าตัด

1.2 คู่มือการดูแลตนเองในผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการผ่าตัดเปิดทรวงอก และวิธีการปฏิบัติตัวในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นหลังผ่าตัด ประกอบการใช้โปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเอง

1.3 แบบบันทึกการดูแลตนเอง แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ผู้ป่วยใช้บันทึกการฝึกซ้อมการปฏิบัติตัวก่อนผ่าตัดในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นหลังผ่าตัด และส่วนที่ 2 ผู้วิจัยใช้บันทึกกิจกรรมการดูแลตนเองหลังผ่าตัดตั้งแต่วันที่ 2 และ 5 หลังผ่าตัดเพื่อติดตามการดูแลตนเองของผู้ป่วย

1.4 แบบประเมินความรู้และการปฏิบัติก่อนผ่าตัด ใช้ประเมินความรู้ และความสามารถในการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองในเรื่องการบริหารการหายใจ การไออย่างมีประสิทธิภาพ รายงานความปวด และลดปวดด้วยตนเอง บริหารข้อไหล่ ดูแลท่อระบายทรวงอก โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินใน 2 วัน และ 1 วันก่อนผ่าตัด แบบประเมินระดับความมั่นใจ ผู้วิจัยใช้ประเมินระดับความ

มั่นใจ ในเรื่องการบริหารการหายใจ การไออย่างมีประสิทธิภาพ รายงานความปวด และลดปวดด้วยตนเอง บริหารข้อไหล่ ดูแลท่อระบายทรวงอก 1 วันก่อนผ่าตัด

1.5 แผนการสอน ประกอบด้วยเนื้อหาที่ผู้วิจัยใช้ส่งเสริมความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วย ในเรื่องการบริหารการหายใจ การไออย่างมีประสิทธิภาพ การรายงานความปวด และลดปวดด้วยตนเอง และการบริหารข้อไหล่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล

2.2 แบบบันทึกการฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลง จากดัชนีการฟื้นฟูสภาพภายหลังใส่ท่อระบายทรวงอกของวันวิสาข์ (2543) ที่ดัดแปลงจากดัชนีการวัดการฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัด ของ วิญญาเงือก (Vinya-nguag, 1989) ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงให้ครอบคลุมการฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก โดยประเมินได้จาก ความปวดหลังผ่าตัด ความสามารถในการระบายอากาศของปอด ระดับความสูงของไหล่ ภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัด จำนวนวันของการใส่ท่อระบายทรวงอก และจำนวนวันของการนอนโรงพยาบาล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ป่วยกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความปวดน้อยกว่ากลุ่มควบคุมในวันที่ 2 และ 3 อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$) ส่วนวันที่ 1 หลังผ่าตัดไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความสามารถในการระบายอากาศของปอดหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองวันที่ 1, 2 และ 5 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนหลังผ่าตัดวันที่ 3 และ 4 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ความแตกต่างของระดับความสูงของไหล่ข้างที่ทำผ่าตัดหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก ระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง พบว่า วันที่ 2 และ 3 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนวันที่ 1, 4 และ 5 ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้ป่วยกลุ่มทดลองมีคะแนนการเอียงของไหล่ คะแนนการเกิดภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัด จำนวนวันของการใส่ท่อระบายทรวงอก และจำนวนวันของการนอนโรงพยาบาลไม่แตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผลของโปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเอง ช่วยให้ผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิดทรวงอกมีการฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัดเร็วขึ้น โดยลดความปวดหลังผ่าตัดวันที่ 2 และ 3 เพิ่มความสามารถในการระบายอากาศของปอดในวันที่ 1, 2 และ 5 หลังผ่าตัด เพิ่มระดับความสูงของไหล่ข้างที่ทำผ่าตัดหลังผ่าตัดเปิดทรวงอกวันที่ 2 และ 3

ข้อจำกัดการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ทำให้ อาจจะไม่ใช่ตัวแทนของประชากรทั้งหมด ในการศึกษารั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มในกลุ่มตัวอย่างใน ภาครใต้เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลตนเองและการฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัดได้ครอบคลุมและชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น

2. เนื่องจากการผ่าตัดเปิดทรวงอกมีเทคนิคการผ่าตัดที่หลากหลายขึ้นอยู่กับระดับความ รุนแรงของโรคของผู้ป่วยแต่ละราย และเทคนิคการผ่าตัดของศัลยแพทย์แต่ละคน ทำให้อาจมีผลต่อ การฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัดได้ ในการศึกษารั้งต่อไปควรเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เฉพาะเจาะจงในเทคนิค การผ่าตัดเพียงเทคนิคใดเทคนิคหนึ่ง และควรมีการประเมินปริมาณยาแก้ปวดอื่นที่ได้รับที่มีผลต่อ คะแนนความปวด นอกเหนือจากยาลดปวดชนิดให้ต่อเนื่องทางช่องไขสันหลังเหนือชั้นดูรา ทั้งนี้เพื่อ ควบคุมความหลากหลายของชนิดการผ่าตัด ชนิดและปริมาณยาแก้ปวดที่ได้รับ ซึ่งจะทำให้ผลการ ทดสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเองมีความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. การวิจัยครั้งนี้ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมิได้มีการศึกษาและเก็บข้อมูลในช่วงเวลา เดียวกัน รวมทั้งยังใช้ระยะเวลาในการศึกษานานถึง 1 ปี ทำให้อาจจะมีปัจจัยอื่นเข้ามามีผลต่อการวัด การฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัด เช่น การประเมินเพื่อรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA) ในการศึกษารั้งต่อไป จึงควรศึกษาและทำการเก็บข้อมูลเป็นช่วงเวลาเดียวกันทั้งในกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง เพื่อเป็น การควบคุมปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการวัดการฟื้นฟูสภาพหลังผ่าตัดของผู้ป่วยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า การดูแลตนเองมีผลต่อการฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิด ทรวงอก ดังนั้นการส่งเสริมการดูแลตนเองมีความสำคัญอย่างมากในการเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้ สามารถดูแลตนเองในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นหลังผ่าตัด ส่งผลให้มีการฟื้นฟูสภาพ หลังผ่าตัดดีขึ้น (เขาวลัษณ์, สมจิต, พรจันทร์, และอรชร, 2538; วันวิสาข์, 2543, Hanucharunkul & Vinya-nguag, 1991) ดังนั้นพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิดทรวงอกต้องนำความสามารถ ในการดูแลตนเองและปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลตนเองของผู้ป่วยมาใช้ในการดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิด ทรวงอกเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นหลังผ่าตัด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

1. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้ป่วยกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน และวัยผู้สูงอายุ ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของผู้ป่วยจากการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย และความจำ ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากขึ้น ดังนั้นการให้การส่งเสริมการดูแลตนเองจะต้องมีการให้ความรู้ผู้ป่วยกลุ่มนี้ซ้ำหลายๆ ครั้ง และนำระบบครอบครัวมาช่วยส่งเสริมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโดยการกระตุ้น และจูงใจให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมดูแลตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงจะส่งผลให้การพยาบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าระดับความปวดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหลังหยุดการให้ยาลดปวดชนิดให้ต่อเนื่องทางช่องไขสันหลังเหนือชั้นดูรา (หลัง acute phase) ดังนั้นการให้การดูแลผู้ป่วยและการส่งเสริมการดูแลตนเองหลังผ่าตัดเปิดทรวงอกต้องทำต่อเนื่องทั้งระยะแรก และระยะหลังของการผ่าตัดจึงจะทำให้การพยาบาลมีประสิทธิภาพ และมีผลต่อการฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก

ด้านบริหารการพยาบาล

ควรมีการจัดประชุมหรืออบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของพยาบาลในการประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยที่จะได้รับการผ่าตัดเปิดทรวงอกเพื่อค้นหาความพร้อมในการดูแลตนเอง และส่งเสริมให้พยาบาลนำความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วย มาเป็นแรงจูงใจในการส่งเสริมศักยภาพในการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่องของผู้ป่วยต่อไป

ด้านการวิจัยการพยาบาล

1. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิดทรวงอกโดยติดตามการฟื้นฟูสภาพไปจนถึงที่บ้าน เพื่อติดตามการฟื้นฟูสภาพในระยะยาว

2. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยด้านระบบสนับสนุนของครอบครัวต่อการดูแลตนเองและความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยหลังผ่าตัดเปิดทรวงอก